

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep.
0030 Oslo

Bergen 24.06.2002.

NOU 2002:1. FORTID FORMER FRAMTID. HØRINGSUTTALELSE.

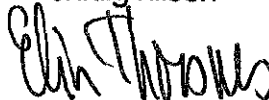
Undertegnede fikk NOU 2002:1 i hende ved en ren tilfeldighet.

Jeg leste den med stor interesse og har drøftet en del av problemstillingene med kollegaer og samarbeidspartnere innen bygningsvernet.

Jeg ble da anmodet om å skrive en høringsuttalelse med mine synspunkter, basert på erfaringer fra eget virke for bygningsvernet gjennom snart 25 år, først som frivillig verner i styret i Fortidsforeningens Bergensavdeling, deretter som prosjektansatt og free-lancer hos Distriktsantikvaren for vestlandet og til slutt gjennom over 20 års privatpraksis som arkitekt med bygningsvern som eneste arbeidsfelt.

Jeg håper derfor at mine synspunkter kan komme til nytte i de vedtak som må gjøres for å gi Norge et bedre kulturminnevern.

Vennlig hilsen

Elin Thorsnes
sivilarkitekt MNAL

Vedlegg: Høringsuttalelse av 24.06.2002, 12 sider.

Kopi med vedlegg til:

- * Bergen kommune. Byantikvarkontoret. Postboks 7700, 5020 Bergen
v/ Bente Mathisen
- * Hordaland fylkeskommune. kulturseksjonen, Postboks 7900, 5020 Bergen
v/ Gerd Bolstad
- * Statsarkivet i Bergen, Åstadveien 22, 5009 Bergen.
v/ Christopher J. Harris.
- * Riksantikvaren. Postboks 8196 Dep., 0034 Oslo.
v/ Ulf Holmene

NOU 2002:1. Høringsuttalelse

Fortid former framtid – utfordringer i en ny kulturminnepolitikk.

Innledning

Denne høringsuttalelsen skrives etter påtrykk fra flere høringsinstanser: Byantikvarkontoret i Bergen, Statsarkivet i Bergen, flere saksbehandlere hos Riksantikvaren m.fl.

Jeg er arkitekt og befatter meg kun med eldre bygninger, som oftest etter anbefaling fra overnevnte antikvariske instanser

Jeg har i uttalelsen kun befattet meg med de deler av NOU 2002:2 som omhandler bestående bygninger:

- Vedtaksfredete bygninger. (Kulturminnelovens § 15.)
- Bygninger avmerket som verneverdige i uformelle registre. (For eksempel Fortidsminneforeningens antikvariske register for Bergen)
- Bygningen sikret vern gjennom regulering til spesialområde med formål vern. (Plan- og bygningslovens § 25.6.)

Mine hovedsynspunkter i denne høringsuttalelsen gjelder primært tre viktige forhold som er uteglemt eller mangelfullt utredet i NOUen:

- Konkrete forslag til problemløsninger for stående bygninger i bruk.
- Antikvarisk dokumentasjon som grunnlag for å fatte vedtak i enkeltsaker om stående bygninger.
- Plan og bygninglovens håndtering av restaurering og rehabilitering av stående bygninger, spesielt i forhold til nye krav om ansvar i alle ledd og utstrakt bruk av koder og klasser.

Disponering av uttalelsen.

Uttalelsen er så langt mulig disponert i åtte avsnitt som anvist i skriv til høringsinstansene av 28.02.02. (fra Internett).

Mine hovedsynspunkter er derfor forsøkt plassert i de relevante avsnitt.

1. Utredningens mål, strategier og innsatsområder som grunnlag for en fremtidsrettet kulturminnepolitikk.

Om stående bygninger i bruk.

Fra mitt ståsted er hovedankepunktet mot NOU 2002;2 mangelfull håndtering av og forslag til løsninger for stående bygninger (fredete og verneverdige bygninger) I DAGLIG BRUK og stående bygninger som i dag er ute av bruk, men som kan tenkes vernet / sikret gjennom "vern gjennom bruk", hvilket kan betyr relativt drastiske endringer i planløsninger, teknisk standard mv.

Dette ankepunktet er sammenfallende med mindretallets uttalelse i kap. 15.

For stående verneverdige bygninger vil jeg sammenfatte situasjonen slik:

a) Dagens problemer (rekkefølgen er ikke prioritert):

- Eiers manglende vilje og eller økonomisk evne til vedlikehold av bygninger uten inntjeningsmulighet.
- "Somlete" saksbehandling dersom eier tar kontakt i den hensikt å gjøre jobben riktig og skikkelig. Dette fører ofte til frustrasjoner og tilleggskostnader for eier.
- Mangelfull rådgivning. Ofte skjer rådgivningen ved en altfor rask og overfladisk befaring på stedet der eier får muntlige råd. Lite eller intet skjer skriftlig. Dette fører til missforståelser og feile løsninger. Dessuten får fremtidige forskere intet arkivmateriale å forholde seg til ved senere saksbehandling. Ofte er rådene vanskelig å følge opp. Eier får ikke tak i rette håndverkere og materialer mv.
- Vernemyndigheters manglende rutinemessig oppfølging av vernete/fredete bygninger og bygninger i regulerte verneområder.
- Eier tar sjansen på istandsetting etter eget "skjønn". Status i dag er at mange fredete bygninger sjelden eller aldri besøkes av vernemyndighet. Faren for å bli oppdaget ved å utføre byggearbeider uten å be om lov er minimal.
- Problemer for vernemyndighetene med å ta korrekte beslutninger om ønskete løsninger grunnet mangelfull dokumentasjon om den aktuelle bygning. Selv for bygninger vedtaksfredet på 1920-tallet er kunnskapen om bygningene særdeles mangelfull og lett tilgjengelig arkivmateriale nærmest fraværende (For eks. mangler viktig informasjon om mange fredete anlegg i Riksantikvarens eget arkiv). Mange avgjørelser tas derfor på grunnlag av generell kunnskap om tilsvarende bygninger, ikke på konkret kunnskap om den aktuelle bygning som søkes endret, ombygget, tilbakeført mv.

- Særdeles mangelfull håndtering av verneverdige bygninger i den nye Plan- og Bygningsloven med forskrifter (TEK og SAK) og krav til godkjenning for utøvelse av alle stadier av en byggeprosess (GOF) kan foreverre situasjonen.

b) Fremtidige problemer ved gjennomføring av intensjonene i NOU 2002:2.

(rekkefølgen er ikke prioritert):

- Økonomiske tilskudd uten tilstrekkelig oppfølging og garantier for korrekt utførelse kan gjøre mere skade enn gagn. Utdannelse av fagfolk, både planleggere (prosjektering) og utførende håndverkere tar lang tid. Opptrapping av økonomiske tilskudd til istandsetting / reparasjoner etter forsømt vedlikehold av bygninger må skje "parallelt" med uteksaminering av tilstrekkelig antall fagfolk som kan sørge for rett bruk av midlene.
- For få planleggere (arkitekter, ingeniører mv) med kunnskap om gamle bygninger medfører feile prioriteringer og konflikter mellom planlegger på vegne av eier/bruker og off vernemyndigheter. Byggemeldinger, arbeidsbeskrivelser, produktbestillinger mv prosjekteres og iverksettes av fagfolk med stor kunnskap om nybygg, men med liten eller totalt fraværende kunnskap om gamle bygninger. NOU 2002:1 prioriterer utdannelse av håndverkere til restaurering og konservering og fagfolk i forvaltningen (arealplanleggere, museumspersonale, Universitets-forskere mv). Prioritering av spesialutdanning av fagfolk som tradisjonelt jobber i byggfag (arkitekter og ingeniører) mangler helt. Ordet arkitekt er så vidt jeg kan se kun nevnt en gang i utredningen (side 120) samt en gang i vedlegg 3, (side 185).
- For lite kunnskap om den enkelte bygning fører til feile valg eller problemer med å ta endelige og helt konkrete beslutninger. Saksbehandlerne hos vernemyndighetene (uansett nivå, Stat, fylke, kommune) har ofte for liten kunnskap om den enkelte bygnings bakgrunn, historikk mv. Mange vedtak gjøres på grunnlag av "synsing". Antikvarisk dokumentasjon som grunnlag for planlegging er ikke prioritert i NOU 2002:1.
- Ingen forslag til endringer i forhold til Plan- og Bygningsloven er forslått. Denne lovens håndtering av stående bygninger gir fortsatt et uheldig "press" på kulturarven. De nye kravene om ANSVAR for alle deler av prosessen har kun fungert i noen få år og er erfaringsgrunnlaget for effekten for gamle bygninger er liten. Ansvarskravene har ført til en økende frykt for bruk av avviks-løsninger. Dette fører igjen til krav fra planleggere og utøvere om tilpasning til preaksepterte løsninger beregnet for nybygg. Dette problemet er ikke nevnt i NOUen.
- Fortsatt stor avstand mellom eier og forvaltningsapparat. At eier bør trekkes inn i forvaltningen på en bedre måte nevnes, likeverd nevnes flere steder, men ikke Hvordan dette skal skje i praksis. NOUen kan leses som en styrking av dagens uheldige situasjon, med stor avstand mellom off. vernere

og private eiere, der hele det prinsipielle grunnlaget for HVORFOR bygninger bør vernes spriker.

Skal eier og forvaltningsapparat kunne kommunisere på samme "nivå" i fremtiden, må sannsynligvis hele grunnlaget for vernetanken revurderes.

Det teoretikere i forvaltningen mener er viktig harmoniserer ikke nødvendigvis med huseiers syn på bygningsvern og hvorfor vern er viktig.

2. Hvordan legge til rette for aktiv bruk og ivaretagelse av mangfoldet i kulturarven.

Hvordan skape interesse for kulturarven hos "hvermannen" som eier av stående vernet bygning?

Å skape engasjement hos nye generasjoner gjennom bredere fokus på bruk av grunnskoleopplæring ser for å være godt ivaretatt i NOUen. Jvf. Kap. 11.2. mv. Å få folk flest interessert i kulturminnevern og å skape forståelse hos den voksne befolkningen (etter skolepliktig alder), inklusive eiere og brukere av gamle bygninger, er lite omtalt.

Jvf. Kap. 2.1. side 26 vedr. hvem som tar vare på eiendommer og omgivelser. Her sies imidlertid intet om hvordan dette gjøres i dag og hvordan det bør gjøres i fremtiden.

I byer og bynære områder er vernet bygninger (fredete bygninger og særlig bygninger vernet gjennom planvedak /regulering til spesialområde) svært ofte bolighus. Folk vil gjerne bo i et gammelt hus, MEN det skal helst være like lettstelt, varmt og komfortabelt og vedlikeholds"fritt" som nye hus.

Kun et fåtall "ildsjøler" er så opptatt av det kulturminnet de forvalter at de er villige til å fire på disse kravene. En stor utfordring, (som ikke er drøftet i NOUen) er å få overbevist disse eierne om at de må bevare husets egenart og originalkomponenter, både utvendig og innvendig og ikke skifte ut omtrent alle delkomponenter til nye såkalte kopier, sterkt påvirket av en pågående rehabiliteringsbransje med iherdige og salgs-"kåte" byggevareprodusenter og håndverkere som påstår at de nye kopiene er så mye bedre enn originalene og at ingen vil kunne se forskjell.

Jvf. NOUens kommentar i kap. 8.6, side 95 vedr. problemer med å følge opp vedtak gjort i verneområder, der eiere til tross for vernestatus og mere eller mindre strenge vedtekter skifter ut vinduer og dører mv.

Svært mange eiere av gamle hus driver også utstrakt egeninnsats på bygningene, basert på råd og dåd fra venner og bekjente, sjelden fra betalte fagfolk.

Dette er problemstillinger som det offentlige (Byantikvar, fylkeskonservator mv) så vel som det frivillige bygningsvernet (Fortidsforeningen) har slitt med siden tidlig på 1970-tallet, uten synderlig hell så langt.

Problemet omtales så vidt i kap. 2.3. side 30 og som nevnt over, i kap. 8.6. Noe kan avhjelpest som antydnet i NOUen med bedre opplæring av håndverkere. Kanskje må det utdannes "misjonærer" som går fra hus til hus og "frelser" eier og bruker for riktig vedlikehold og istandsetting. Direkte informasjon, positiv dialog mellom aktørene er meget viktig og må prioriteres. Jvf. Kap. 5.4. side 60. om bruk av off. budsjetter til formidling av kunnskap.

Min erfaring er at huseier ikke ønsker å bruke midler til planlegging. Eier vil ha fysiske resultater (f.eks. nye vinduer) ikke en "pen rapport" med dokumentasjon og tegninger. For å få bukt med problemet må planlegging utført av kompetente fagfolk (restaureringsarkitekter el.l) betales av det offentlige, enten saken gjelder byggemeldingspliktig opprusting til ny bruk eller reparasjoner etter forsømt vedlikehold. Planleggingen, inklusive nødvendig historisk dokumentasjon kan utføres etter vedtatte normer som utarbeides av vernemyndighetene.

"Hvermansen" i sitt lille hvitmalte hus i et verneområde får ingen økonomisk gevinst av turistene som stadig passerer huset og tar bilder.

NOUens vurdering av hva som "betaler seg" sees kun fra samfunnets ståsted, ikke eierens. Jvf. Kap. 2.2. side 26., kap. 2.4. side 30, og kap. 4.5, side 52.

NOUen mangler forslag til tiltak for å bøte på dette. Å overføre problemet til lokalsamfunnet er ingen løsning. Jvf. Kap. 2.4. side 31.

NOUen bærer tydelig preg av å være utarbeidet AV den offentlig forvaltning FOR den offentlige forvaltning. Eiere og brukere av kulturminner får sjelden ta del i de debatter som pågår og de vedtak som gjøres.

De fleste eiere av fredete og vernede bygninger har sannsynligvis aldri hørt om NOU 2002:2 med høringsfrist 28 juni 2002.

Plan og bygningsloven – et nyttig redskap eller en fare for kulturminnevernet?

Plan- og bygningsloven er i hovedprinsipp todelt:

- Plansaker
- Byggesaker

NOUen prioriterer forholdet til Plandelen av Plan-og bygningsloven. Jvf. Kap.8.4. side 89 - 93.

NOUen sier forbausende lite om forholdet til Bygningsdelen av samme lov. NOUen påpeker imidlertid et viktig punkt: At Plan og bygningsloven primært behandler krav til HMS (helse, miljø og sikkerhet) på bekostning av kulturhistoriske verdier. Kap. 8.4.side 89.

I fokusering på behandlingen av Plansaker viser NOUen i kap. 8.4 side 93 til Plan- og Bygningslovens §93 og 98 vedr. faglig kompetanse i byggesaker, og etterlyser dette i plansaker.

Det NOUen ikke tar opp er hvordan omtalte fagkompetanse vurderes.

Jeg vil derfor henvise til GOF. Se eget punkt om GOF.

I Oppsummeringen i kap. 8.7 er medtatt 14 forslag vedr. endringer i Plan- og

bygningsloven. Kun to av disse vedkommer byggesaker, sitat:

- "Loven må i større grad legge vekt på kulturhistoriske og arkitektoniske forhold i byggesaksdelen".
- "Det må åpnes for at Plan- og bygningsloven paragraf 25 nr. 6 også kan benyttes til å regulere interiører"

Plan-og bygningslovens nye form stiller strenge krav til dokumentasjon. Alt som gjøres skal dokumenteres, primært for å kunne stille rette vedkommende til ansvar dersom noe går galt. Før oppstart skal alt være nøye prosjektert og prosjekteringen kontrollert. Den utførende forplikter seg til å utføre arbeidet nøyaktig som prosjektert og utføre løpende kontroll med at så skjer. Hvis endringer er det krav om avviksmeldinger mv. Det skal ved tiltakets slutt foreligge som-bygget-dokumentasjon. Dette burde kunne gi en grundig dokumentasjon også for bygningsvernet, med nøyaktige redegjørelser for hva som skal gjøres og hva som ble gjort.

Om dette fungerer bør sjekkes. (Jeg betviler at dokumentasjonen videreformidles til antikvarisk instans).

I praksis består ofte detaljprosjekteringen av henvisninger til såkalte preaksepterte løsninger. Disse finner man i feks. NBI byggdetaljblader og i produktkataloger. Løsningene er for primært for nybygg.

Prosjektering av gamle bygninger i tråd med antikvariske prinsipper krever ofte avviksløsninger, som aktørene kvier seg for å ta ansvaret for. Se punkt om GOF.

Eksempel:

Stor sjøbod fundamentert på pæler eller bolverk. Skal ombygges til for eks. kontorer. Krever byggemelding. Bolverk er ikke preakseptert løsning. Krever avviksbehandling. Ingen ingeniør vil ta ansvaret for prosjektering av bolverksfundamenter. Ingen entreprenør vil eller kan utføre jobben uten prosjektering. Resultatet blir spunsing til fjell og betongfundamenter, en estetisk og antikvarisk meget uheldig løsning.

Dette er viktige punkter som NOUen burde drøftet.

Riksantikvaren kan per i dag sannsynligvis heller ikke påta seg ansvaret for prosjektering og utførelse av avviksløsninger?.

Godkjenningsordningen. GOF. En kvalitets-sikring eller falsk trygghet?

I vurdering av byggesaker forutsettes det aktuelle byggeprosjekt plassert i tiltaksklasse, basert på vanskelighetsgrad. Hovedkriteriene er HMS.

Videre forutsettes at et hvert byggeprosjekt har knyttet til seg nødvendig fagekspertise innen alle deler av byggeprosessen, prosjektering (PRO), kontroll av prosjekteringen (KPR), utførelse (UTF) og kontroll av utførelsen (KUT). Det forutsettes at UTF gjøres nøyaktig som PRO.

Videre må prosjektet ha en ansvarlig søker (SØK) og dersom flere fag er involvert må prosjektet også ha en samordner (SAM). Dagens ordning omfatter et stort antall fagkoder knyttet opp mot PRO, UTF mv.

Statens byggtekniske etat (BE) har utarbeidet ordningen (GOF) og håndterer søknader om sentral godkjenning.

Ordningen er under omlegging. Nytt forslag til GOF hadde høringsfrist 15.06.02.

I kap. 11.3.2, side 116 omtales godkjenningsordningen under et delkapittel om kvalitetskrav til håndverkere. Databasen fra BE over håndverkere med sentralgodkjenning foreslås brukt som kvalitetsmerke for istandsetting av vernete bygninger.

I forslag til revidert GOF (kan lese på Internett) er det ikke gjort noen endringer til fordel for bygningsvernet. Alle kodene er foreslått sløyfet og byggesaker delt inn i 3 grupper:

- bygning
- anlegg/konstruksjoner
- tekniske installasjoner.

Bygningsvern burde inngå som egen gruppe.

Revidert GOF opererer fortsatt med 3 tiltaksklasser, primært basert på vanskelighetsgrad og risiko i forhold til HMS.

Fredete og verneverdige bygninger blir av BE plassert i klasse 2. Jeg mener gamle hus automatisk burde plasseres i klasse 3. Her kan jeg henvise til avslag i egen klagesak vedr. søknad om godkjenning for PRO i klasse 3 på grunnlag av erfaringer kun fra restaurering og rehabilitering)

At en håndverker (UTF) er godkjent i klasse 3 gir absolutt ingen garanti for kunnskap mv i forhold til restaureringsoppgaver.

Akkurat samme problem gjelder for de prosjekterende (PRO). At en arkitekt er godkjent i klasse 3 gir ingen garanti for tilstrekkelig kunnskap om gamle bygninger. Skal GOF kunne brukes som kvalitetsregister for PRO og UTF må det lages egne kategorier for bygningsvern med egne krav til godkjenning.

Det ville vært en stor fordel for bygningsvernet om en slik ordning kunne etableres.

Antikvarisk dokumentasjon og arkivmateriale. Et nødvendig krav for korrekt saksbehandling eller en unødvendig merkostnad?

NOUen nevner flere steder at rapporteringskravet må reduseres. For eks. i kap. 6.6 og 6.7.

Det er litt usikkert akkurat hva det da henvises til.

Som redegjort for over, under punktet om Plan-og bygningsloven, kan man gjennom rett anvendelse av Plan-og bygningsloven og med koordinering av den pålagte "Som-bygget-dokumentasjonen" få "gratis" tilgang på dokumentasjon om mange gamle bygninger, i de tilfellene der arbeidene byggemeldes.

Problemet er at dokumentasjonen ikke skal vedlegges byggesaken og ei heller sendes inn ved prosjektslutt. Derved havner dokumentasjonen bare untaksvis i offentlig arkiv. Byggesaken skal kun inneholde skjema der den ansvarlige bekrefter at prosjektering og utførelse er utført i henhold til avtale.

Ved behandling av byggesaker er det materialet antikvarisk instans får til vurdering fortsatt mangelfullt. Tegninger i 1:100 før og etter samt en kortfattet redegjørelse gir ikke godt nok grunnlag til å vurdere en byggesak på en antikvarisk forsvarlig måte. Selv etter befaringer og møter kan vedtaksgrunnlaget være meget mangelfullt.

For å kunne ta riktige avgjørelser vedr. forslag til tiltak i / på verneverdige bygninger burde det vært et lovhjemlet krav om antikvarisk dokumentasjon som grunnlag for prosjekteringen.

Denne dokumentasjonen kan gi viktig kunnskap om det som skal gjøres og derfor gi saksbehandler bedre grunnlag for raske og konkrete svar.

For mange bygninger finns det fortsatt urovekkende lite informasjon i tilgjengelige arkiver. Å lete frem kunnskaper om en verneverdig eller fredet bygning kan være særdeles tidkrevende. Innsatsen og tidsforbruket står sjelden i forhold til hva eier syns han/hun får igjen for pengene.

Antikvarisk dokumentasjon burde inngå som lovhjemlet prioritert oppgave utført og bekostet av myndighetene. Se avsnitt 3. om økonomi.

Lovhjemmel må skaffes enten gjennom Kulturminneloven eller kanskje helst gjennom Plan- og bygningsloven slik at også ikke-fredete bygninger kan omfattes av kravet.

Om rapportering mv for tilskudd gitt til frivillige organisasjoner.

Jvf. Argumentene for lovfestet antikvarisk dokumentasjon i punktet over.

I NOUen anbefales som nevnt foran at omfanget av rapportering ved tildeling av driftstilskudd og prosjektstøtte reduseres. Kap. 6.6 og 6.7.

At en stor del av tildelt tilskudd brukes til rapporter til forvaring i offentlige arkiv kan synes uforsvarlig og urimelig.

Redusert rapportering kan imidlertid på sikt by på nye problemer. Jvf. Mine synspunkter på behovet for antikvarisk dokumentasjon. Skikkelig oppdaterte og lett tilgjengelige arkivmapper (databaser) på den enkelte bygning eller bygninggruppe kan bety et økonomisk førstegangsløft, men senere suppleringer bør da kunne gjøres på en forenklet og standardisert måte. Skikkelig arkivmateriale er uunværlig ved vurdering av konkrete spørsmål om byggearbeider på en fredet eller vernet bygning.

Å foreslå færre rapporteringskrav er derfor betenkelig sett i et langsiktig perspektiv. Måten dagens rapportering skjer på og hvordan rapporteringen finansieres må kunne drøftes og endres. Det er ikke drøftet i NOUen.

3. Kulturminner og kulturmiljøer som grunnlag for verdiskaping.

Økonomiske rammevilkår og virkemidler.

Eiendommer i privat eie.

NOUen forslår tradisjonelle virkemidler med stor "tyngde" på økning av tilskuddsordninger organisert omtrent på samme måte som i dag.

Jvf. Kap. 9.2.1, side 100. Samtidig foreslås økning av midler til offentlig fagkompetanse, styrket bemanning på museer, hos NIKU, til forvaltning av arealplaner mv.

Drastisk økning av ordinære tilskudd til eiere av fredete anlegg til bla. utbedring av skader etter forsømt vedlikehold etter "skippertaks-modellen" må samordnes med øket tilgang på dertil utdannet ekspertise både innen bygningsplanlegging og innen håndverksfagene.

Jvf. Mine synspunkter i avsnitt 2 vedr. Plan- og bygningsloven, GOF og antikvarisk dokumentasjon.

Økning i offentlige tilskudd til bygningsvernet må fordeles på flere aktører:

- "Arkiv-jegere" som kan lage grundig antikvarisk dokumentasjon av situasjonen ved prosjektstart vedr. bygningens historikk.
- Planleggere og oppfølgere (byggeledere) som kan utarbeide konkrete byggetegninger og beskrivelser basert på historisk kunnskap om bygningen (antikvarisk dokumentasjon), kunnskap om den aktuelle bygningsmåte, kunnskap om dagens krav (Plan og bygningslov og forskrifter) og eiers ønsker. Denne kategorien av "utøvere" mangler helt i NOUen. Jvf. Omtale av samme problemstillinger i avsnitt 2. Noen håndverkere kan og vil prosjektere. De fleste håndverkere er lite flinke med papirarbeid. Planleggerne bør rekrutteres fra arkitekt- og bygningsingeniørfaget.
- Håndverkere som redegjort for i NOUen. Jvf. Håndverksregisteret mv.
- Materialbanker mv som redegjort for i NOUen.
- Byggevarereprodusenter som vil spesialisere seg på antikvarisk korrekte produkter.
- Konservatorer mv som redegjort for i NOUen. (NIKU mv)

Ved korrekt bruk av offentlige resurser (tilskudd) til planlegging og oppfølging og valg av håndverkere kan mye gjøres uten at det nødvendigvis fører til uønskete merkostnader for eier. God planlegging vil forhåpentligvis også redusere omfanget av feil bruk av bevilgete midler.

Øket bruk av resurser til konkret planlegging av det enkelte, helt konkrete byggeprosjektet, uten altfor lang ventetid for eier, kan sannsynligvis også gi en bedre dialog mellom eier og det offentlige bygningsvernet.

Helt konkrete prosjektplaner, uten rom for missforståelser, gir også bedre utnyttelse av bevilgete midler og eiers egne midler.

Gratis planlegging og oppfølging gir også vernemyndighetene garanti for at den nødvendige dokumentasjonen underveis og som-bygget tilbakeføres til de aktuelle arkiver for senere bruk.

Gratis planlegging og oppfølging kombinert med diverse endringer i skatte-og avgiftssysemet, som redegjort for i NOUen er muligens tilstrekkelig til å initiere den nødvendige interesse fra private eiere til istandsetting og bruk innenfor antikvariske forsvarlige rammer.

Næringseiendommer.

For næringseiendommer der skatte-og avgiftsfratrekk allerede er innarbeidet må andre ordninger vurderes.

4. Eiernes og brukernes rolle og situasjon i kulturminnearbeidet.

Rettigheter og plikter mellom eier og myndigheter.

Her henvises til omtale av eiere og myndigheter under andre punkter i øvrige avsnitt.

5. Partnerskap og samarbeid.

Samarbeid mellom private og offentlige aktører. Kap. 6. oppsummering, kap. 6.7 side 79.

Overføring av "tillit" til frivillige organisasjoner, historielag mv, må ikke bli en sovepute for det offentlige kulturvernet.

Mine erfaringer tilsier det frivillige bygningsvernet kan gjøre en god jobb gjennom møter, foredrag, omvisninger, turer i nærmiljøet, trykking av historiske artikler i årbøker mv.

Overlater man mere vidløftige oppgaver til frivillige organisasjoner, for eksempel større vedlikeholdsoppgaver, går ofte ildsjelene lei, man får ikke med seg nok hjelpere og saken blir en belastning for hele organisasjonen.

Her kreves en nøye overveid balansegang mellom ønsker om å gjøre noe på den frivillige organisasjonens egne premisser og krav om å på seg oppgaver "på vegne av" det offentlige.

6. Kompetanseoppbygging og utdanning.

Se mine kommentarer i avsnitt 1, 2, 3 og 4.

7. Mindretallets særmerknad.

Mange av mindretallets ankepunkter til flertallets innstilling i NOU 2002:1 er helt sammenfallende med mine synspunkter, som redegjort for under avsnitt 1,2,3 og 4.

For mye fokus på konservering av stående bygninger.

Jeg gir herved min fulle støtte til kritikken mot NOU 2002:2 mangelfulle prioritering av bygninger i bruk. (kap.15 , side 154)

Jvf. Mine innspill/kommentarer til dette ankepunktet i avsnitt 1,2,3 og 4.

Med "vern gjennom bruk" som et virkemiddel i kulturminnevernet må nødvendigvis mange vernete og fredete bygninger opprustes og tilpasses ny bruk. Alle gamle bygninger kan ikke konserveres som museumsgjenstander. Eiere (private og offentlige eiere) kan sannsynligvis "leve" med belastningen av å ha eieransvar for en eller to mindre "museums"-bygninger av typen stabbur, vedskjul, kvernhus mv. Men hva med eieransvaret for større bygninger, for eks. 200 meter lange reperbaner i stolpeverk eller fire etasjes tømrete sjøboder?

For stor prioritering av øket bemanning i forvaltningen på "overordnet" plan og for mye fokusering på økning av omfanget/antallet verneobjekter gjennom planvedtak.

Jeg støtter også mindretallets skepsis til NOU-ens fokusering på offentlig forvaltning og fokusering på utarbeidelse av verneplaner.

NOUen tydeliggjør avstanden mellom forvaltning og eier, der man er motparter i stedet for samarbeidspartnere.

Min erfaring er at eiere av gamle bygninger ønsker direkte kontakt med fagfolk som kan hjelpe rent praktisk samt gi gode og gjennomførbare råd og veiledning til byggearbeider, enten det gjelder vedlikehold eller opprusting og endringer tilpasset ny bruk.

Jvf. mitt forslag til helt konkret og direkte planleggingshjelp dekket av det offentlige.

(I mindre målestokk har lignende ordninger vært praktisert, bla. planleggingshjelp til eiere av verneverdige gårdstun, via Fylkeslandbrukskontorene)

For stor fokusering på at økete økonomiske midler vil løse alle problemer.

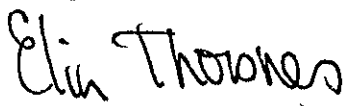
Jeg støtter bekymringene for at NOUen inneholder få andre forslag til løsninger enn øket pengetilgang. Erfaringer tilsier at økning av bevilgninger i form av "rene" tilskudd "sitter langt inne". Tilskudd til fagekspertise, ansatt av det offentlige eller honorert med tilskudd fra det offentlige, vil muligens være en mere realistisk løsning?

Forslag i NOUen om "skippertak" for å få satt flest mulig bygninger i forsvarlig stand raskt kan også virke mot sin hensikt (jvf. Kommentarer i andre punkter over). Dersom de ordinære tilskudds-rammene ikke økes må det lages nødløsninger. For kunne anvende en øket pengesum på korrekt måte i det enkelte verneobjekt må det imidlertid også brukes resurser på utdanning av rådgivere og håndverkere som kan virke i det private markedet, ikke bare pengebruk til utdanning av fagfolk til offentlig sektor.

8. Kommuneprosjektet.

Den problematikken har jeg ikke studert og derfor valgt å ikke kommentere.

Bergen 24.06.2002.

Elin Thorsnes
Sivilarkitekt MNAL

Denne høringstalelsen er den 24.06.2002 sendt til Miljøverndepartementet både per post og per Epost.

Post: miljøverndepartementet, postboks 8013 Dep. 0030 Oslo.

Epost: postmottak@md.dep.no

Kopi av denne høringsuttalelsen er den 24.06.2002 sendt per post til:

- Bergen kommune, Byantikvarkontoret . Kontaktperson: Bente Mathisen.
- Statsarkivet i Bergen. Kontaktperson: Christopher J. Harris.
- Hordaland Fylkeskommune, Kulturseksjonene. Kontaktperson: Gerd Bolstad
- Riksantikvaren. Kontaktperson: Ulf Holmene.